

Begroting 2019

Meneer de voorzitter,

“De haven in zicht”, zo zou je dit moment kunnen typeren. 3,5 jaar geleden is deze coalitie in hetzelfde schuitje gestapt en hebben we allerlei bestemmingen aangedaan. Met als hoogtepunten de Tussenbalans van 1,5 jaar geleden en het Klimaatinitiatief afgelopen voorjaar. En nu zijn we alweer bij de laatste begroting van deze periode aangekomen. Nog een paar maanden en de bemanning gaat van boord en nieuwe Statenleden dienen zich aan.

Resultaten

En in die afgelopen 3,5 jaar is er veel gebeurd. We vertrokken in woelige wateren. De storm van de economische crisis raasde nog over ons land; ook over Gelderland. De horizon was nog donker, lichtpuntjes ver weg. Hoe anders is de situatie nu.

Het aantal Gelderse werkzoekenden is in die 3,5 jaar gedaald met 40.000. Veertigduizend. Dat is een stad ter grootte van Tiel die weer aan het werk is. Dat zijn veertigduizend gezinnen waar 's avonds gewoon weer iemand aan tafel gaat na een dag werken, in plaats van een rondje solliciteren.

Gelderland is economisch sterker uit de crisis gekomen. Dit jaar is de werkgelegenheid voor het eerst weer groter en de werkloosheid voor het eerst weer lager dan die was tien jaar geleden, vóór de crisis. We hebben geïnvesteerd in de culturele sector in Gelderland, en wel op zo'n manier dat iedereen profiteert van die investeringen – Het Gelders Orkest, de culturele genootschappen, de kunstpodia, allemaal werken ze samen met amateurmusici, kunstenaars en scholen om cultuureducatie en talentontwikkeling mogelijk te maken. En het is dankzij onze inzet dat Gelderland het mogelijk maakt dat kinderen uit arme gezinnen mee kunnen doen aan sport en muziekles. We hebben geïnvesteerd in het aanpakken van rotte plekken in de binnensteden – op wel 150 plekken in Gelderland in vrijwel alle gemeenten zijn leegstaande kantoren, winkelpanden en monumenten aangepakt. Dat leverde veel, broodnodige, woningen op. Bijvoorbeeld de studentenflat Helix in Arnhem, de oude toren van Rijkswaterstaat, die nu bestaat uit bijna 300 wooneenheden.

Toekomst

We laten de economische crisis definitief achter ons. We bereiden ons voor op de toekomst. Een toekomst waarin ons grote opgaven te wachten staan, als Gelderland en als mens. We hebben onszelf duidelijke doelen gesteld voor 2030 en 2050. Slagen we erin om de opwarming van de aarde een halt toe te roepen? Om definitief de omslag te maken naar hernieuwbare energie? Om onze huizen te verwarmen met andere hulpbronnen dan gas of hout? En om op andere manieren te reizen? En de belangrijkste vraag: welke prijs zijn we bereid daarvoor te betalen?

In 2050 is mijn dochttertje van 8 maanden net zo oud als ik nu. In wat voor samenleving leeft zij dan? In wat voor provincie groeit zij op? Is dat een samenleving waarin de kloof tussen rijk en arm, vermogend en niet vermogend, alleen maar groter is geworden? Denk er maar eens over na. Neem twee huizen, zelfde straat, zelfde type, tegenover elkaar. Aan de even kant woont een gezin dat nu het geld en de mogelijkheden heeft om het huis te verduurzamen, om zonnepanelen op het dak te leggen, om een warmtepomp aan te schaffen. Aan de oneven kant woont ook een gezin, zij werkt op school, hij in de zorg. Ze hebben het niet slecht, maar hebben toevallig twee jaar geleden een cv-ketel laten vervangen en broodnodig onderhoud laten plegen. Ze hebben twee maximale hypotheeken en even geen geld voor zonnepanelen of een warmtepomp. Het eerste gezin kan hun huis over 10, 15 jaar waarschijnlijk met stevige winst verkopen. In het tweede geval wordt dat een stuk lastiger. En dan heb ik het nog niet eens gehad over de kloof die gaat ontstaan tussen huiseigenaren en huurders.

En hoe zit het in 2050 met werk en met de waardering voor werk? Is het een samenleving waarin we verleerd zijn naar elkaar om te kijken? Omdat we allemaal te druk zijn met onze hypotheek of huur bij elkaar sprokkelen? Of is het een samenleving waarin sociale rust en welbevinden de boventoon voeren? En over welbevinden gesproken: hoe zit het met de uitvoer van onze motie over een Monitor Welbevinden? In de commissie ABF gaf de gedeputeerde aan dat rond de Voorjaarsnota 2019 er iets zou zijn. Maar wat ligt er dan? En waarom pas zo laat?

Werk

Voorzitter, we zijn van ver gekomen de afgelopen 3,5 jaar. Van een tekort aan 50.000 banen naar een tekort aan goed personeel in vele sectoren. En daar ligt ook meteen de uitdaging voor de toekomst. Hoe zorgen we voor voldoende goed opgeleid personeel in de toekomst? In de zorg, in de techniek, in de publieke sector? Zonder voldoende goed opgeleide mensen in de techniek halen we onze klimaatdoelen niet. En de vraag naar goed opgeleid personeel in de zorg blijft stijgen. We zien ook dat in toenemende mate werknemers van andere Europese landen hier naartoe komen, in de tuinbouw, in de bouw. Arbeidsmigratie is een gegeven, maar hoe we omgaan met de huisvesting van arbeidsmigranten daar kunnen we op sturen. Een verkenning van de knelpunten en de rol die de provincie daarin kan spelen is nodig. Kan Gedeputeerde Staten toezeggen zo'n verkenning te maken? Graag een reactie van de gedeputeerde.

Een ander punt stond deze week in alle kranten: voor het eerst in vier jaar is het aantal huishoudens dat in armoede leeft weer toegenomen. En dat terwijl we de crisis achter ons hebben gelaten! De PvdA vindt iedere persoon die in armoede moet leven er één teveel. Wij vinden dat de provincie een coördinerende rol heeft, ook vanuit het preventief toezicht op de gemeentefinanciën, om innovatieve manieren van armoedebestrijding te verspreiden. De provincie Groningen heeft een dergelijke regeling. Wat ons betreft voeren we ook in Gelderland zo'n regeling in. Wat is daarop de reactie van de gedeputeerde?

Om dit blokje af te maken: wij zien nog een andere rol inzake preventief toezicht op de gemeentefinanciën en dat is de Jeugdzorg. Tot en met 2014 was de provincie verantwoordelijk voor de jeugdzorg en in het jaar daarna hebben we deze middels een warme overdracht naar de gemeente toe gebracht. We lezen nu overal echter berichten dat het water voor vele jeugdzorginstellingen aan de lippen staat. De tekorten bij de gemeenten zijn groot. We kunnen het ons niet veroorloven dat kwetsbare kinderen in de knel komen omdat gemeenten in geldnood zitten. Daarom dienen we de volgende motie in:

[Motie Financieel Toezicht Jeugdzorg](#)

Wonen

Voorzitter, ik maak de overstap van Goed Werk naar Goed Wonen. De PvdA is tevreden met de nieuwe Koers Wonen van het college. Bouwen naar de behoefte in de regio, waarbij we zo nodig extra ruimte scheppen voor goede plannen. Toch is er een hardnekkig beeld bij met name gemeenteraden dat de provincie zaken onnodig op slot zet. Vraag aan de gedeputeerde: waar komt dat beeld vandaan?

We zien ook dat er steeds meer vraag komt naar passende en betaalbare woningen. Mensen die werken in de Randstad zijn vaak op zoek naar een huis in onze provincie – een groot compliment, maar het zorgt ervoor dat de vraag in regio's zoals Culemborg en omstreken, Food Valley en de as langs de A28 enorm is gestegen. De gedeputeerde heeft al toegezegd met de commissie hierover in gesprek te gaan. Wat de PvdA betreft beperken we het echter niet tot deze regio's maar inventariseren we alle knelpunten in onze provincie, ook in steden als Arnhem en Nijmegen, ook in de Achterhoek. Graag een reactie van de gedeputeerde.

Duurzaamheid

Voorzitter, ik kom als laatste blokje weer terug bij die storm. Wij zijn tevreden met de reactie van het college op de zorgen van alle partijen rondom de Agenda Klimaat. Er is een belangrijk onderscheid tussen klimaatadaptatie en klimaatmitigatie. Het Klimaatinitiatief van het voorjaar is erop gericht de bronnen van klimaatverandering te beteugelen – mitigatie dus. In het vervolgvorstel hebben wij hierover geen enkele twijfel meer. De PvdA wil het college wel aansporen om de bronnen van broeikasgassen in onze provincie in kaart te brengen. Waar komt de uitstoot nou vandaan en wat kunnen we doen? Graag een reactie van het college.

Omdat de €30 miljoen per jaar om extra geld gaat, steunen wij de motie van D66 als het gaat om de 5%-regeling. De komende decennia zullen we eerder meer dan minder inspanningen op energie en klimaat moeten doen – het is alle hens aan dek, om maar weer in scheepvaarttermen te spreken.

Voorzitter, in de Slotwijziging die we gisteren hebben gekregen kunnen we lezen hoe het staat met de verduurzaming van 100.000 woningen, de doelstelling uit het coalitieakkoord. Ik moet wel zeggen dat ik teleurgesteld ben in deze werkwijze. Hoe bestaat het dat een doelstelling die zo concreet is – volgens mij is er geen concreter doel in het coalitie-akkoord – en waar bij iedere Begroting en Voorjaarsnota op terug is gekomen, niet is gemonitord? Kan de gedeputeerde mij dat uitleggen?

Slot

Voorzitter, ik rond af. Ik richt mijn blik weer op 2050. In wat voor samenleving leeft mijn dochttertje dan, en krijgt zij misschien zelf wel kinderen? Wat de PvdA betreft is dat een samenleving waarin we voorwaarden creëren voor een eerlijke huizenmarkt, zodat iemand die opgroeit in Wehl of Uft en daar zijn vrienden en familie heeft, daar ook kan blijven wonen en werken. Of een jong gezin in Nijmegen of Ede gewoon een woning kan kopen. Een samenleving waarin we iedereen meenemen in de uitdagingen van morgen – zodat huurders en mensen met een tophypotheek juist profiteren van verduurzaming in plaats van het kind van de rekening worden. En een samenleving waarin we zorgen dat bedrijven die zich hier vestigen ook structureel banen scheppen voor mensen die in onze provincie wonen.

De Partij van de Arbeid zal altijd staan voor een samenleving die meer is dan een verzameling individuen en voor een provincie die meer is dan de optelsom van gemeenten en regio's. Voor de Partij van de Arbeid staat collectief welzijn altijd boven individuele welvaart. Dat is het Gelderland van morgen en aan dat Gelderland gaan we iedere dag werken.